

ЛІНГВОСОЦІОНІЧНИЙ ПОРТРЕТ ПРЕДСТАВНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

У статті розглянуто сутність і типи лінгвосоціонічних особистостей. Виявлено мовні вербалізатори екстравертного та інтровертного психічного типу. Спираючись на виокремлені лексико-семантичні групи і структурно-семантичні особливості виступів політичних діячів, запропоновано лінгвосоціонічні портрети В. Зеленського та П. Порошенка. Скваліфіковано етико-інтуїтивний екстравертний і сенсорико-етичний екстравертний лінгвосоціотипи українських політиків.

Ключові слова: екстраверт, інтроверт, лінгвоперсонологія, лінгвосоціонічний портрет, мовна особистість, сенсорико-етичний екстравертний лінгвосоціотип, етико-інтуїтивний екстравертний лінгвосоціотип.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасні наукові розвідки різного спрямування мають у своєму центрі людину як особистість та все, що пов'язане з її буттям. На стику багатьох галузей і концепцій основними об'єктами досліджень залишаються психічні, соціальні, етичні та багато інших складників людської особистості. Особливої уваги потребує питання репрезентації людини у мові, тобто ідеться про мовну особистість.

Лінгвістика XXI століття вирізняється різноманіттям запропонованих типологій мовної особистості. Усі вони відрізняються критеріями поділу, наприклад: стиль спілкування, комунікативна поведінка, рівень вияву творчості, вікова категорія, гендер тощо. Не залишилась осторонь і соціоніка – відносно молода наука про соціальні відносини загалом і психологічні типи людини зокрема.

Актуальність дослідження зумовлена антропоцентричною спрямованістю обраної проблематики, а також необхідністю всебічного розгляду мовної особистості українських політичних діячів, взаємозалежності їх соціотипу та комунікативних рис.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання лінгвістичної персонології окреслено у наукових працях Ф. Бацевича, Е. Берна, М. Голева, А. Загнітка, В. Карасика, Т. Космеди, М. Мозера, К. Сєдова, Й. Стерніна, Р. Уеллека, Д. Холланда, Дж. Ягера та ін. Політичний дискурсивний вияв мовної особистості досліджують Дж. Барбер, Е. Бернард, Д. Бурстін, С. Єрмоменко, К. Каффі, Н. Кондратенко, А. Краснякова, Дж. Лакофф, Н. Петлюченко, Л. Стрій, О. Чорна та ін.

Литовська науковиця А. Аугустінавічюте на основі типології особистостей К. Юнга запропонувала концепцію в межах соціології та психології – соціоніку. Серед учених, які займаються лінгвосоціонічними дослідженнями, називаємо таких: Дж. Боул, Н. Воронова, А. Замілова, Л. Комісарова, Л. Кочубеева, О. Крегер, М. Ласло-Куцюк, Б. Лівер, А. Романченко, Р. Уолкер, Л. Циліте та ін.

Метою дослідження є виявлення особливостей мовної репрезентації українських політиків за соціонічною типологією.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити суть поняття лінгвосоціонічна особистість;
- схарактеризувати соціонічні психотипи особистості;
- встановити мовні репрезентативи соціонічних типів;
- здійснити лінгвістичне портретування В. Зеленського та П. Порошенка.

Об’єктом дослідження є мовні особистості політико-управлінської еліти.

Предметом дослідження є лінгвосоціонічний портрет українських політичних діячів В. Зеленського та П. Порошенка.

Фактичний матеріал дослідження – тексти публічних виступів В. Зеленського та П. Порошенка.

У дослідженні використано такі **методи**: аналіз і синтез (для критичного огляду літератури і теоретичного змістовного узагальнення), дедукції (у результаті аналізу публічних виступів виокремлено лінгвосоціонічний тип політика), описовий (для загальної характеристики лінгвосоціонічних особливостей двох провідних психічних типів людини), контекстуально-інтерпретаційний (для виокремлення типових лінгвістичних маркерів авторських інтенцій).

Наукова новизна полягає в тому, що вперше запропоновано лінгвосоціонічний портрет представника української політичної еліти. **Теоретична цінність** отриманих результатів дослідження полягає в тому, що в ньому вперше здійснено комплексний лінгвосоціонічний аналіз політичних виступів. **Практичну цінність** отриманих результатів убачаємо в їх подальшому використанні під час вивчення дисциплін з комунікативної лінгвістики, політичної лінгвістики, сучасної української мови, культури та стилістики мовлення тощо.

Виклад основного матеріалу. Серед дослідників немає одностайної думки щодо наукового статусу та визначення соціоніки. Одні потрактовують її як концепцію, інші називають окремою наукою, що сформувалася на перетині трьох знань: типів особистості К. Юнга, психоаналізу З. Фрейда й теорії інформаційного метаболізму А. Кемпінського.

У першому українському словнику із соціоніки знаходимо таке визначення: «Соціоніка – наука, що вивчає процес обміну інформацією між людиною і зовнішнім світом, тобто те, яким чином люди сприймають, переробляють і видають інформацію. Також можна визначити соціоніку як науку про типи психоінформаційних систем (людина, колектив, етнос, держава) і взаємодії між ними» (Ковальчук та ін. 2015: 34).

Традиційно вважається, що заявлену наукову течію заснував швейцарський психолог К. Юнг, а творцем є литовська науковиця галузей економіки й соціології А. Аугустинавічюте у 1970-і роки. Вона називає соціоніку наукою «про соціон, соціонну структуру суспільства, про різні типи інформаційного метаболізму й різноманітні форми відносин між ними, про структуру й функціонування моделі інформаційного метаболізму» (Аугустинавічюте 1996).

За Є. Ходаківським, соціоніка вивчає «стійкі типи мислення та поведінки людини», закономірності розвитку суспільних відносин колективу будь-якої кількості. Він також зазначає, що всі отримані результати й висновки ґрунтуються на усталеному алгоритмі інформаційно-енергетичного обміну між комунікантами (Ходаківський 2016: 201).

На сьогодні загальновідомою є класифікація соціотипів за К. Юнгом, що є сукупністю чотирьох пар взаємовиключних ознак психіки:

- сенсорність / інтуїтивність,
- логіка / етика,
- екстраверсія / інтроверсія,
- раціональність / ірраціональність.

Саме ці ознаки формують шістнадцять таких соціотипів (подано два різновиди – термінальний та ініціальний з умовною назвою / псевдонімом):

- інтуїтивно-логічний екстраверт (Шукач; Дон-Кіхот),
- сенсорно-етичний інтроверт (Посередник; Дюма),
- етико-сенсорний екстраверт (Ентузіаст; Гюго),
- логіко-інтуїтивний інтроверт (Аналітик; Робесп'єр),
- етико-інтуїтивний екстраверт (Наставник; Гамлет),
- логіко-сенсорний інтроверт (Інспектор; Максим Горький),
- сенсорно-логічний екстраверт (Маршал; Жуков),
- інтуїтивно-етичний інтроверт (Лірик; Єсенін),
- сенсорно-етичний екстраверт (Політик; Наполеон),
- інтуїтивно-логічний інтроверт (Критик; Бальзак),
- логіко-інтуїтивний екстраверт (Підприємець; Джек Лондон),
- логіко-сенсорний інтроверт (Охоронець; Драйзер),
- логіко-сенсорний екстраверт (Адміністратор; Штірліц),
- етико-інтуїтивний інтроверт (Гуманіст; Достоевський),
- інтуїтивно-етичний екстраверт (Порадник; Гекслі),
- сенсорно-логічний інтроверт (Майстер; Габен) (Аугустинавичюте 2008).

Запропоновані типології К. Юнга та А. Аугустинавичюте ґрунтуються на природжених психологічних особливостях людини. Маємо констатувати, що вони визначають не лише мислення й поведінку, а й мовні та мовленнєві особливості людини. У зв'язку з цим можна наголосити на тісному взаємозв'язку між соціонікою й лінгвістикою.

Отже, ідеться про новий інтердисциплінарний напрям – лінгвосоціоніку. А. Аугустинавичюте вбачає завданням цього наукового новотвору опис мовних особливостей соціонічних типів особистості (Аугустинавичюте 1998: 135). А. Замілова стверджує, що соціонічний тип людини формує не лише психологічна, а й мовна особистість, і логічно розглядає лінгвосоціоніку як складник лінгвоперсонології. За влучним визначенням науковиці, лінгвосоціонічною особистістю є мовна особистість, яка вважається носієм мовної здатності певної риси, що зумовлена її ментально-психологічними характеристиками, зумовленими соціонічним типом (Замілова 2013: 4, 20).

Соціонічним типом людини є тип її психіки, що визначається ступенем усвідомленості отриманої протягом усього життя інформації. Саме соціотип особистості зумовлює вибір того чи того способу отримання та оброблення такої інформації, а також його слабкі й сильні сторони. З погляду лінгвістики, кожен із соціотипів має виразні мовні репрезентації. Виявлення та дослідження таких лінгвістичних ярликів, їх зіставлення з соціонічними характеристиками особи-

стості називається лінгвосоціонічним моделюванням. Цей процес науковці, зокрема М. Голев, умовно поділяють на чотири етапи:

- 1) опис основних психологічних характеристик особистості;
- 2) опис ментально-психологічних індивідуалізацій, що безпосередньо зумовлюють вибір мовних засобів;
- 3) прогнозування та моделювання вибору мовцем певних мовних одиниць;
- 4) етап верифікації: аналіз текстів та виявлення мовних ярликів того чи того представника соціотипу.

Науковиця А. Замілова описує лінгвістичне моделювання через відповідну послідовність: дослідження психологічної особистості; аналіз соціонічної особистості; система мови; виявлення лінгвосоціонічної особистості; текст (Замілова 2013: 11–12).

У своїй роботі «Психологічні типи» (1921), спираючись на два способи сприйняття інформації, К. Юнг виокремив і детально описав провідні психічні ознаки людини – екстраверсію та інтроверсію.

На думку швейцарського дослідника, людина-екстраверт цікавиться усім, що її оточує. Екстраверт знаходиться в постійному зв'язку з довкіллям: специфіка її сприйняття, мислення, почуттів і дій зорієнтовані на об'єкти довкола неї. Такий тип особистості насамперед комунікує на теми, присвячені навколишньому середовищу, предметам, соціуму, об'єктам і різноманітним маніпуляціям із ними та ін.

Відповідно до світосприйняття екстраверта можна виокремити такі лексико-семантичні групи слів:

- візуальна перцепція (бачити, дивитися, спостерігати, оглядати, виглядати, погляд, зовнішність, зображення, відображення, гарний, страшний, чарівний, кольоровий, яскравий, білий і под.);
- фізичні номінації об'єктів (величезний, маленький, плоский, кулеподібний, залізний, м'який, пухнастий, дерев'яний та ін.);
- емоційний стан (радість, сум, задоволення, хвилювання, сміх, злість, розчарування, спокій, закоханість, мрійливість і т. ін.);
- вплив на емоційний стан інших (розвеселити, обнадіяти, розізлити, розчарувати, підвести, заспокоїти, змусити тощо);
- простір і його характеристика (близький, далекий, тісно, просторо, сусідній, суміжний, навколишній і под.);
- операції з об'єктами (віднести, закрити, вибрати, розібрати, вимити, сховати, схопити, привезти, передати, розтягнути та ін.).

Увага інтровертного типу особистості спрямована на суб'єкт, тобто на себе; його сприйняття, мислення, почуття та дії зумовлені суб'єктивними чинниками. Лексико-семантичні групи слів інтровертів зорієнтовані на внутрішній стан людини, її почуття, хвилювання і т. ін.:

- фізіологічні потреби та їх реалізація (тепло, холодно, голодний, ситий, зігрітися, замерзнути, напитися і под.);
- стан людини (веселий, сумний, радісний, розгніваний, щасливий, спокійний, врівноважений, сумно, весело, цікаво, нудно, незручно, прикро, соромно тощо);

- ставлення до когось / чогось (кохати, ненавидіти, поважати, любити, зневажати, нехтувати, жаліти та ін.);
- номінації на позначення душевних рис і характеру людини (добрий, злий, самовпевнений, ласкавий, грубий, зарозумілий, рішучий, різкий, лагідний, слухняний і под.);
- психологічна дистанція (знайомий, друг, ворог, близький, далекий, свій, чужий, відчуження, взаєморозуміння і т. ін.);
- класифікація та порівняння (розібрати, виокремити, порівняти, зіставити, схожий, однаковий, різний, подібний тощо).

Варто наголосити, що на синтаксичному рівні ми також можемо виокремити специфічні мовні об'єктиватори екстравертованих та інтровертованих типів характеру. Наприклад, мовлення екстравертів характеризується складними синтаксичними конструкціями: наявність звертань, прикметникових і дієприслівникових зворотів, вставних слів і вставлених конструкцій і под. Водночас засобами експлікації мовлення інтровертів є односкладні, еліптичні речення та перерваність / незакінчення висловлення. Синтаксичні конструкції обох типів мають оцінну лексику, проте екстраверти використовують її для об'єктивної оцінки, а інтроверти – для суб'єктивної.

Соціонічний експерт О. Чернишенко стверджує, що українська політична арена – це середовище боротьби. Саме тому в ній «переважають політики центральних соціонічних квадр (Бети та Гами)», адже їм властива вольова сенсорика, без якої важко працювати в конкурентному середовищі (Чернишенко 2016).

Чинний президент України В. Зеленський і п'ятий президент України П. Порошенко – яскраві представники української політичної еліти. У лінгвістиці вивченню їх мовних персоналій і риторичної майстерності приділено значну увагу.

У промовах і зверненнях В. Зеленського привертає увагу його зацікавлення співрозмовником та орієнтація на нього. На лінгвістичному рівні об'єктиваторами є конструкції зі звертанням. Наприклад, зі 144 речень передвиборчих дебатів 12 – містять прямі звернення: *Тому, **пане Порошенко**, я тут. І що стосується головнокомандувача, **пане Порошенку**, зараз війна. Я – результат, **Петре Олексійовичу**, ваших помилок і обіцянок. **Петре Олексійовичу**, оберіть будь-яке запитання та відповідайте. Ось, бачите, **Петро Олексійович**, не так важко бути людиною* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка). Також текст виступу має 33 питальні синтаксичні конструкції, адресовані опоненту.

В. Зеленський постає досить емоційною людиною – у його виступах ми чуємо багато конотативної лексики, вигуків, окличних речень: *Чи могли ми тоді уявити, що Революцією Гідності скористаються **негідники!** Скільки особисто вам занесли з «Роттердам+»? Я не ваш опонент, я – ваш **вирок!** Разом зі мною ми **почистимо** цю стару владу. Я **поховаю** цю партію, тут же, в один момент, якщо не буде можливості поміняти одного, другого, третього на інших трьох* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка); ***Ординці та інші загарбники** – ось хто прийшов сьогодні на нашу землю. Що ж, для цього «космонавта» – у поганому сенсі слова – не спрацювало знамените «Поехали!»* (13.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського на-

роду); *Російському боягузтву ніщо не допоможе! Вони перетворюються на монстрів* (10.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу); *І той, хто не бачить перешкод і стає найкращим* (31.12.2022, Новорічне привітання Президента України В. Зеленського).

Високий рівень емоційності висловлень, значна кількість звертань і питальних речень зумовлює екстравертний психологічний тип. Підтвердженням такої кваліфікації постають виокремлені лексеми та конструкції:

– візуальної перцепції: *уявити – 8 разів, я саме так це бачив..., побачимо – 3 рази, те, що я сьогодні спостерігаю..., і ми навіть це бачимо..., дивитися в майбутнє..., за вікнами побачили дітей..., оглядатися на минуле* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам) тощо;

– операції з об'єктами: *зламати цю систему* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка); *отримати вакцину..., не міг нашкодити нашій державі..., підійти до 200-кілограмової штанги і підняти..., не можемо віддати більше..., втратили міць..., люди не віддають їм..., піднімають прапор..., зняли прапор..., люди знімають* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам) і под.;

– фізичної характеристикації об'єктів: *все дуже гаряче..., такий величезний вантаж* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам) та ін.;

– емоційного стану: *бути дуже виваженими..., мене бентежило..., ненавиджу ці війська* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам); *мені страшно за майбутнє наших дітей..., а ми нібито винувати – 10 разів* (10.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу) тощо.

Результати кількісного аналізу підтверджують нашу гіпотезу щодо етичного типу мовної особистості. Зі 144 аналізованих речень передвиборчих дебатів 63 – прості, односкладні, без завуальованого підтексту: *Може, воно нормально працює? Тому я тут зі своєю командою. Я не політик. Ми обов'язково продовжимо. Від кого я ховаюсь? Від яких повісток я ховаюсь? Як обвалилась гривня? І це – найголовніше. Всі. По-перше, про Кадирова. Крапка. Я готовий. Дякую всім. Дякую нашим захисникам. Закон про відкликання депутата. Друге – медицина* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) тощо.

Ще одним підтвердженням висловленої думки є наявність:

– окличних речень (вияв емоційності): *Зробимо їх разом* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка); *Нам це важливо і потрібно! Сьогодні наші люди – номер один* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам); *Я усім безмежно вдячний! Пишаємося усім нашим народом* (13.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу) та ін.;

– вставних слів і конструкцій: *ви знаєте, я стою на цій сцені..., що найцікавіше, я сам був..., скажу вам відверто, чи могли ми уявити* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) і т. ін.

Серед лексико-семантичних груп слів, що притаманні «етику», виокремлюємо такі:

– найменування почуттів: *Не можна бути щасливим серед людей, яким дуже погано. Щиро дякую вам, нашим захисникам. Ми пишаємося вами! Ми захоплюємося вами! Це не означає, що ми маємо їх боятися* (13.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу); *провина на тих, хто досі не убезпечив безпеку* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам) і под.;

– назви психічного, емоційного стану людини: *занепокоєний, горді, прикро, радісно, гнів, паніку, в ейфорії, затяжна депресія, від страху підкошувалися ноги* та ін.;

– найменування оцінки об'єктів / суб'єктів: *Найсміливіший народі найкращої у світі країни. Тому що це бязгуство* (10.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу); *Як і всі громадяни України: відважні та відповідальні, неординарні та небайдужі, волелюбні й дуже працелюбні* (31.12.2021, Новорічне привітання Президента України В. Зеленського); *Незламний народі найсміливішої країни* (13.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу) і т. ін.

На інтуїтивний тип сприйняття особистості вказують такі частотні вербалізатори, синтаксичні конструкції та інтонами:

– риторичні запитання: *Може, воно нормально працює? Як ви спите вночі? Від кого я ховаюсь? Чому всі ваші люди мають обидві руки* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка); *Чим відповів на це світ? Не розумію: від кого, за що? Що залишиться після цього? Для чого його руйнувати? Чого можна досягти спаленням Харкова* (14.04.2022, Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу); *А як ми налякали олігархів* (31.12.2021, Новорічне привітання Президента України В. Зеленського);

– переважання абстрактної лексики: *мрія, біль, бідність, гідність, знання, досвід, ментальні цінності, честь, життя, історія, стандарти, проблеми, можливості, мир, натхнення, тиша, спокій, перемога вірність, відповідальність, розквіт, чужина, щасливо, самосвідомість, справедливість, повага* тощо;

– суб'єктивний характер оцінок і суджень: *я зрозумів, що насправді це істина* (20.05.2019, Інавгураційна промова Президента України В. Зеленського); *надзвичайні люди..., настільки великим, що у світі немає будівлі, де можна було б зібрати всіх..., ми такі, ми українці* (31.12.2021, Новорічне привітання Президента України В. Зеленського); *я впевнений у міці..., політичну тишу, яку я ненавиджу з першого дня моєї роботи..., я говорю, що є близькі люди..., я фанат народу України, сьогодні наші люди – номер один* (21.03.2022, Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам) та ін.

Отже, проаналізований матеріал дає змогу зробити висновок, що чинному президенту В. Зеленському властивий етико-інтуїтивний екстравертний лінгво-соціонічний тип (Наставник; Гамлет). На підтвердження отриманого результату ознайомимось із тезою В. Гуленко: «Наставник – це вірний слугитель глобальної ідеї, який розповсюджує її, користуючись своїм даром красномовства та акторської майстерності» (Гуленко 1995).

П'ятий президент України П. Порошенко є не менш цікавою мовною особистістю, яка потребує детального та всебічного вивчення й актуалізації наукових розвідок.

Засобами експлікації соціонічного типу мовної персоналії П. Порошенка постають:

– речення зі звертанням: *Але **пане Володимире**, ви самі сказали, що ви – кіт в мішку. **Пане Володимире**, якби ви були на фронті... **Пане Володимире**, на сьогоднішній день, коли ми говоримо про посаду президента... Відповідь лише одна – **пане Володимире**, не знущайтесь! А я буду чекати, **пане Володимире**. Але в мене сьогодні запитання інше: **шановний пане Володимире**, я твердо хотів би зрозуміти... І чи не доведеться, **пане Володимире**, вибачатися вам і каналу? У вас цього не вийде, **пане Володимире! Володимире Олександровичу**, у мене дуже просте і коротке запитання... **Шановний пане Зеленський**, я теж мушу визнати...* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) тощо;

– питальні синтаксичні конструкції: *Де в цей час були **ви**? У Росії? Де в цей час були **ви**? Розкрадали і отримували кошти з бюджету? Знущались або вибачались перед Кадировим? Чи сіли би **ви** в літак, пілот якого сів порулити для того, щоб навчитися? Чи лягли би **ви** під ніж хірурга, який прийшов в операційну для того, щоб повчитися? Чи готові б **ви** були пробачити цю некомпетентність? Що і коли, і де **ви** бачите Україну через 5 років, чітко, конкретно, і що **ви** хочете для цього зробити* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) та ін.;

– спонукальні речення: *Тому насамперед давайте привітаємо ветеранів війни за Незалежність. Кожен, хто нас чує – нехай запитає сам себе* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі) і т. ін.;

– конотативна лексика: *... але **пане Володимире**, ... у вашому мішку сьогодні **чорти і коти** (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка); **зеленуваті болотні вогні** люди помилково сприйняли за **зірку-дороговказ**; ми ж з вами робимо все від нас залежне, щоб мінімізувати шкоду, якої «**дилетантура комедіантів**» завдає Україні; **невігласи і корупціонери** патологічно нездатні керувати країною; мають мінімізувати ту шкоду, яку завдають **дилетанти із зеленої команди** (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі) і под.;*

– ЛСГ для номінації операції з об'єктами: *Вони **розвалили** управління державою, і **несуть** таку ж загрозу **розвалу** для місцевого самоврядування* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі); *Закликаю всіх, хто незаконно **взяв до рук зброю, скласти їй; не сплачує податки*** (07.06.2014, Інавгураційна промова Президента України П. Порошенка); ***отримає** довгоочікуваний **Томос*** (01.01.2019, Новорічне привітання Президента України П. Порошенка); *В цій обгортці кожен може **знайти** собі те, що він хоче. Він трохи **пересунув** кордон за допомогою Росії. Ви сьогодні **закрили** свою декларацію за 2018 рік* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) та ін.;

– ЛСГ на позначення емоційного стану: *і то були **сльози радості*** (01.01.2019, Новорічне привітання Президента України П. Порошенка); *переповнює наші сер-*

ця радістю, вірою, надією..., приводів для оптимізму сьогодні більше..., спокійно та впевнено крокуємо вперед... (01.01.2017, Новорічне привітання Президента України П. Порошенка) і т. ін.

На сенсорний тип мовної особистості вказують такі конструкції та лексеми: *Бо в 14 році вони на власні очі дивилися, в якому стані ми отримали Збройні сили. Українське суспільство вже краще бачить ціну солодким, але нереалістичним обіцянкам* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі); *головним своїм завданням бачу підтримку належних політичних умов для розвитку країни* (01.01.2017, Новорічне привітання Президента України П. Порошенка); *достатньо буде просто подивитися прес-конференцію. Якби ви були на фронті, якби ви бачили на власні очі...; Коли ховається пан Володимир від журналістів, коли ховається пан Володимир від опонента, а головне – ховається пан Володимир від українського народу. Ми маємо дуже красиву обгортку, дорогу, яскраву... Що і коли, і де ви бачите Україну через 5 років* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) і под.

За метою висловлення сенсорику властиві окличні речення: *Але, друзі мої, це не дає підстав розслаблятися! Досить боятися армії! Досить приховано зневажати її! Досить ухилятися від виконання обов'язків Верховного Головнокомандувача! Я хочу вас запевнити – все у нас точно буде добре* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі); *Україна – різноманітна, але вона сильна духом і духом єдина! Ніякої узурпації влади* (07.06.2014, Інавгураційна промова Президента України П. Порошенка) тощо.

Мовлення П. Порошенка характеризують переважно складні, зв'язні синтаксичні конструкції зі структурованою завершеністю.

Із лексико-семантичними групами слів, що притаманні «етику», корелюють такі лексеми:

– почуття, ставлення до когось / чогось: *ми вклоняємося усім* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі); *зрадив Донбас і пограбував його..., я глибоко вражений патріотизмом мешканців південних та східних українських областей..., дякую за вашу працю* (07.06.2014, Інавгураційна промова Президента України П. Порошенка) та ін.;

– психічний, емоційний стан людини: *серце сповнюється радістю, коли бачиш це велелюдне море* (24.08.2020, Промова П. Порошенка на Європейській площі); *то були сльози радості* (01.01.2019, Новорічне привітання Президента України П. Порошенка); *сповнений гордості за нас* (28.06.2017, Виступ Президента України П. Порошенка з нагоди Дня Конституції України) і под.;

– оцінка об'єктів / суб'єктів: *Дорогі наші брати і сестри, співвітчизники! Наш народ ніколи не був таким сильним, як тепер* (07.06.2014, Інавгураційна промова Президента України П. Порошенка); *Сьогодні ми бачимо позицію тотальної некомпетентності. І я твердо переконаний в тому, що Володимир гарний артист* (19.04.2019, Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка) і т. ін.

Отже, п'ятому українському президенту П. Порошенку властивий сенсорно-етичний екстравертний лінгвосоціонічний тип (Політик; Наполеон). Красно-

мовство, впевненість і переконливість тверджень – головні складники розглянутого лінгвосоціотипу й політичної кар’єри.

Висновки. Лінгвосоціонічне портретування – це відносно нова методика вивчення мовної особистості. Результати такого аналізу можна використати у визначенні психологічного або соціонічного типу особистості. Загалом існує 16 соціонічних типів, що умовно поділені на 4 групи (квардрати).

У промовах і зверненнях В. Зеленського основними функціями мовної особистості є: етика, інтуїція, екстравертність. Соціотип шостого президента України – етико-інтуїтивний екстраверт (Наставник; Гамлет). Аналіз виступів п’ятого президента України засвідчив, що основними функціями є: сенсорика, етика, екстравертність. Соціотип П. Порошенка – сенсорно-етичний екстраверт (Політик; Наполеон).

Перспективи досліджень лінгвосоціотипів полягають у залученні до аналізу представників інших соціотипів з метою деталізації й порівняння, для чого актуальним постає структурування науково-дослідного експериментального корпусу текстів.

Література

1. Аугустинавичюте А. Социон, или Основы соционики. *Соционика, ментология и психология личности*. Санкт-Петербург, Terra Fantastica. 1996. № 4–5. URL: <https://7promeniv.com.ua/aushra-sotsyon-ru> (дата звернення: 09.04.2022).
[Augustinavichyute A. Sotsion, ili Osnovy sotsioniki. *Sotsionika, mentologiya i psikhologiya lichnosti*. Sankt-Peterburg, Terra Fantastica. 1996. № 4–5 URL: <https://7promeniv.com.ua/aushra-sotsyon-ru> (data zvernennia: 09.04.2022)]
2. Аугустинавичюте А. Соционика. Москва: Черная белка, 2008. 192 с. URL: http://www.socion.org/files/10_augusta_mal.pdf (дата звернення: 09.04.2022).
[Augustinavichyute A. Sotsionika. Moskva: Chernaya belka, 2008. 192 s. URL: http://www.socion.org/files/10_augusta_mal.pdf (data zvernennia: 09.04.2022)]
3. Аугустинавичюте А. Соционика: введение. Москва: Terra Fantastica; АСТ. 1998. 448 с.
[Augustinavichyute A. Sotsionika: vvedeniye. Moskva: Terra Fantastica; AST. 1998 448 s.]
4. Гуленко В. В. Как назвать соционтип. *Соционика, ментология и психология личности*. Киев. 1995. № 3. URL: <https://www.socioniko.net/ru/articles/type-name.html> (дата звернення: 09.04.2022).
[Gulenko V. V. Kak nazvat sotsiotip. *Sotsionika, mentologiya i psikhologiya lichnosti*. Kiyev. 1995. № 3. URL: <https://www.socioniko.net/ru/articles/type-name.html> (data zvernennia: 9.04.2022)]
5. Замилова А. В. Лингвосоционическое моделирование русской языковой личности (на материале Интернет-блога): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Кемерово, 2013. 26 с. URL: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01006721977.pdf (дата звернення: 05.04.2022).
[Zamilova A. V. Lingvosotsionicheskoye modelirovaniye russkoy yazykovoy lichnosti (na materiale Intenet-bloga): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kemerovo, 2013. 26 s. URL: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01006721977.pdf (data zvernennia: 05.04.2022)]
6. Соціоніка: словник термінів / укл. Н. Ковальчук, А. Михайленко, В. Старченко. Київ: ВСР, 2015. 66 с. URL: <https://issuu.com/ij.publishing.editing/docs/socionika> (дата звернення: 05.04.2022).
[Sotsionika: slovnyk terminiv / ukl. N. Kovalchuk, A. Mykhailenko, V. Starchenko. Kyiv: VSR, 2015. 66 s. URL: <https://issuu.com/ij.publishing.editing/docs/socionika> (data zvernennia: 05.04.2022)]

7. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління. Підручник: 5-те вид., переробл. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 492 с. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/4982/1/Psykholohiia_upravlinnia.pdf (дата звернення: 05.04.2022).
[Khodakivskiy Ye. I., Bohoiavlenska Yu. V., Hrabar T. P. Psykholohiia upravlinnia. Pidruchnyk: 5-te vyd., pererobl. ta dop. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2016. 492 s. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/4982/1/Psykholohiia_upravlinnia.pdf (data zvernennia: 05.04.2022)]
8. Чернишенко О. Соціонічний аналіз українського політикуму. *Типування Інфо*. 08.12.2016. URL: <https://inlnk.ru/5789ED> (дата звернення: 12.04.2022).
[Chernyshenko O. Sotsionichnyi analiz ukrainskoho politykumu. *Typivannia Info*. 08.12.2016. URL: <https://inlnk.ru/5789ED> (data zvernennia: 12.04.2022)]

Використані джерела

1. Виступ Президента України П. Порошенка з нагоди Дня Конституції України. 28.06.2017. URL: <https://inlnk.ru/20J9xN> (дата звернення: 08.04.2022).
[Vystup Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka z nahody Dnia Konstytutsii Ukrainy. 28.06.2017. URL: <https://inlnk.ru/20J9xN> (data zvernennia: 08.04.2022)]
2. Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу. 10.04.2022. URL: <https://inlnk.ru/G6Y40w> (дата звернення: 11.04.2022).
[Zvernennia Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho do ukrainskoho narodu. 10.04.2022. URL: <https://inlnk.ru/G6Y40w> (data zvernennia: 11.04.2022)]
3. Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу. 13.04.2022. URL: <https://inlnk.ru/emOpGx> (дата звернення: 14.04.2022).
[Zvernennia Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho do ukrainskoho narodu. 13.04.2022. URL: <https://inlnk.ru/emOpGx> (data zvernennia: 14.04.2022)]
4. Звернення Президента України В. Зеленського до українського народу. 14.04.2022. URL: <https://usnd.to/ggih> (дата звернення: 15.04.2022).
[Zvernennia Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho do ukrainskoho narodu. 14.04.2022. URL: <https://usnd.to/ggih> (data zvernennia: 15.04.2022)]
5. Інавгураційна промова Президента України В. Зеленського. 20.05.2019. URL: <https://inlnk.ru/4yP9om> (дата звернення: 08.04.2022).
[Inavhuratsiina promova Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho. 20.05.2019. URL: <https://inlnk.ru/4yP9om> (data zvernennia: 08.04.2022)]
6. Інавгураційна промова Президента України П. Порошенка. 07.06.2014. URL: <https://inlnk.ru/5789ED> (дата звернення: 08.04.2022).
[Inavhuratsiina promova Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka. 07.06.2014. URL: <https://inlnk.ru/5789ED> (data zvernennia: 08.04.2022)]
7. Інтерв'ю Президента В. Зеленського європейським суспільним мовникам. 21.03.2022. URL: <https://inlnk.ru/EL6o1N> (дата звернення: 08.04.2022).
[Interviu Prezydenta V. Zelenskoho yevropeiskym suspilnym movnykam. 21.03.2022. URL: <https://inlnk.ru/EL6o1N> (data zvernennia: 08.04.2022)]
8. Новорічне привітання Президента України В. Зеленського. 31.12.2021. URL: <https://inlnk.ru/n0Pn1n> (дата звернення: 08.04.2022).
[Novorichne pryvitannia Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho. 31.12.2021. URL: <https://inlnk.ru/n0Pn1n> (data zvernennia: 08.04.2022)]
9. Новорічне привітання Президента України П. Порошенка. 01.01.2017. URL: <https://inlnk.ru/Jj2oda> (дата звернення: 08.04.2022).
[Novorichne pryvitannia Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka. 01.01.2017. URL: <https://inlnk.ru/Jj2oda> (data zvernennia: 08.04.2022)]

10. Новорічне привітання Президента України П. Порошенка. 01.01.2019. URL: <https://inlnk.ru/1PN9Qo> (дата звернення: 08.04.2022).
[Novorichne pruyvitannia Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka. 01.01.2019. URL: <https://inlnk.ru/1PN9Qo> (data zvernennia: 08.04.2022)]
11. Передвиборчі дебати В. Зеленського та П. Порошенка: повний текст виступів і відповідей кандидатів. 19.04.2019. URL: <https://inlnk.ru/84jB2G> (дата звернення: 06.04.2022).
[Peredvyborchi debaty V. Zelenskoho ta P. Poroshenka: povnyi tekst vystupiv i vidpovidei kandydativ. 19.04.2019. URL: <https://inlnk.ru/84jB2G> (data zvernennia: 06.04.2022)]
12. Промова П. Порошенка на Європейській площі. 24.08.2020. URL: <https://usnd.to/ggSU> (дата звернення: 06.04.2022).
[Promova P. Poroshenka na Yevropeiskii ploshchi. 24.08.2020. URL: <https://usnd.to/ggSU> (data zvernennia: 06.04.2022)]

LINGUOSOCIONAL PORTRAIT OF THE REPRESENTATIVE OF THE UKRAINIAN POLITICAL ELITE

Maryna Rohova

Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

Abstract

Background: Modern scientific research is characterized by anthropocentric orientation. Particular attention is given to the issue of human representation in language, i. e. linguistic personality. Linguistic of the XXI century is characterized by variety of proposed typologies of linguistic personality. Within the framework of a relatively young science – socionics – it is suggested to form a linguo-personological model of psychological types of people and the nature of their social relations.

Purpose: The purpose of the analysis is to identify the features of the linguistic representation of Ukrainian politicians by socionic typology, particularly the formation of a linguistic-socionic portrait of V. Zelensky and P. Poroshenko.

Results: There are a total of 16 socionic types, which are divided into 4 groups (squares). Incumbent President V. Zelensky has an ethical-intuitive extroverted linguistic-socionic type (Mentor; Hamlet). Fifth Ukrainian President Petro Poroshenko has a sensory-ethical extroverted linguistic-socionic type (Politician; Napoleon).

Discussion: In Zelensky's speeches and addresses, the main functions of the linguistic personality are: ethics, intuition, extroversion (ethical-intuitive extrovert). The analysis of the speeches of the fifth President of Ukraine showed that the main functions are: sensory, ethical, extroverted (sensory-ethical extrovert). Prospects for the study of linguistic sociotypes are to involve representatives of other sociotypes in the analysis in order to detail and compare.

Keywords: extrovert, introvert, linguo-personology, linguosocial portrait, linguistic personality, sensory-ethical extrovert linguosociotype, ethical-intuitive extrovert linguosociotype.

Vitae

Maryna Rohova is PhD student in Philology, department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University; political linguistics, linguo-personology, communicative linguistics, legal linguistics.

Correspondence: m.rohova@donnu.edu.ua

Надійшла до редакції 08 квітня 2022 року
Рекомендована до друку 23 квітня 2022 року